

Alenka Pirman: *Deveta Koromandija*

Razstava, javno vodstvo, predstavitev, razprava

Razstava: 28. oktober–9. december 2009

Javno vodstvo: 3. december 2009, ob 17. uri (vodi Petra Kapš)

Predstavitev: 8. december 2009, ob 18.30 (premierno soočenje javnosti s tiskovino *Poslednja beseda*)

Razprava: 8. december 2009, ob 19. uri (sodelujejo poznavalci umetniškega delovanja Alenke Pirman)

Umetniška dela:

Poslednja beseda, 2007–2009 (vezane risbe, stoli, izid tiskovine decembra)

Ideal, 2001– (zlata zobotrebeci)

Zapri oči in glej, 2006 (Microsoftov PowerPoint)

brez naslova, 2008 (idrijska čipka)

brez naslova, 2007 (sušilec za lase, žogica za namizni tenis, risba na steni)

brez naslova, 2005 (vžigalice s kovanci)

Studio 6 je v letu 2009 k sodelovanju povabil kuratorja **Petro Kapš** in **Božidarja Zrinskega**, ki sta si zadala nalogo poiskati nenaročena umetniška dela, ideje, koncepte in projekte. Umetnica **Alenka Pirman** se je na povabilo odzvala z umetniškimi deli, ki po njenih besedah zadovoljujejo kuratorsko preiskavo.

Alenka Pirman je leta 1989 diplomirala na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. 1991–92 je bila glavna urednica revij *Likovne besede* in *M'zin*, 1990–96 umetniška vodja Galerije Škuc, 1997–99 pomočnica direktorice Sorosovega centra za sodobno umetnost Ljubljana, podpredsednica Sveta direktorjev Mednarodne mreže za sodobno umetnost ICAN (1998–99) in soustanoviteljica in mentorica (1996–98) izobraževalnega programa za kustose sodobne umetnosti Svet umetnosti; 2001–04 je bila urednica in vodja spletnega medija *Artservis*, v letih 2003 in 2007–08 pa voznica taksija. V 90. letih se je njeno umetniško delo navezovalo na tri izmišljene institucije: *SK8 Muzej* (1991–93), *RIGUSRS – Raziskovalni inštitut za geoumetniško statistiko RS* (1997, z Vukom Čosićem in Ireno Woelle) in Inštitut za domače raziskave (1994–98). Nato je sodelovala z umetniškimi kolektivi, kot so Luther Blissett/01.org (1998) in Bughouse (2002–03). Izvedla je nekaj metodoloških razstavnih projektov, mdr. je delala z zbirko nemških izposojenk (*Arcticae horulae*, 1991–98), z deponirano zbirko Muzeja organov za notranje zadeve (*Primer. Umetnost in kriminaliteta*, 2005, z Biserko Debeljak). Je soustanoviteljica Društva za domače raziskave (2004), kjer skupaj s sodelavci razvija razstavne in spletne projekte (*Kabinet*, od 2005; *Razvezani jezik*, od 2004; *Indija.si*, od 2007). Umetniško delo *Ideal* (2001–) je bilo predstavljeno na razstavah *Moški*, Galerija sodobne umetnosti Celje (2001), *Clementine Deliss, Rirkrit Tiravanija, Alenka Pirman*, Galerie Chantal Crousel, Pariz (2002) in *Teritoriji, identitete, mreže. Slovenska umetnost 1995–2005*, Moderna galerija Ljubljana (2005); *Zapri oči in glej* (2006) v *Kabinetu* Društva za domače raziskave in Galeriji Kibela (2006), brez naslova (2007) na razstavi *Kulturni junak*, 2. bienale kvadrilaterale v Muzeju moderne i suvremene umjetnosti na Reki (2007); dela brez naslova (2008), brez naslova (2005) in *Poslednja beseda* (2007–09) doslej še niso bila razstavljeni.

Delo *Poslednja beseda* je nastalo v produkciji Društva za domače raziskave in s podporo Ministrstva za kulturo RS ter Mestne občine Ljubljana. Čipko za delo brez naslova (2008) je naklekljala Ivica Pirman. Razprava je zasnovana in producirana v sodelovanju Studia 6 in »O« – refleksije umetnosti/2009. Javno vodstvo je zasnovano in producirano v sodelovanju Studia 6 in »O« – refleksije umetnosti – Dama z enorogom in levom. Studio 6 v letu 2009 podpira Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo in Ministrstvo za kulturo RS. Kuratorski prispevek Petre Kapš podpira Mestna občina Maribor.

Razstava *Deveta Koromandija* se navdihuje v srečanju dveh utopičnih krajev. Pot si (pre)sekata *Deveta dežela* (leto 1878) Josipa Stritarja in *Indija Komandija* (leto 1884) Antona Mahniča, ob omenjenih pa še druga zamišljanja takšnih in drugačnih, dobrih in zlih, pozitivnih in negativnih projekcij, lociranih v izmišljene kraje(o)pise. *Deveta Koromandija* Alenke Pirman je tam »Kjer so umetniki anonimni / kjer ne vedo za curricula vitae / kjer ne iščejo korifej za zaslombo / kjer ni potrebe po proizvodnji mitskih mas / kjer so torej letališča in ulice brez imen / kjer ne kopljejo po trdih diskih umrlih / kjer si ne delijo nagrad in terminov / kaj šele, da bi jih poimenovali. (Alenka Pirman, *Deveta Koromandija*, v: *Slovenec Slovenca gori postavi*, Gledališki list SNG Drama Ljubljana, let. LXXXVII, št. 15, sezona 2007/08, str. 16–17).

Razstava zaobjema dela, ustvarjena v zadnjih devetih letih. Številka devet je v ljudskem imaginariju ključnega pomena, v aktualnem pa celo presega simbolni okvir predstavitve. Koromandija se s perspektive Alenke Pirman izraža z besedico »ne«, z negativno argumentacijo, ki naslavlja tukaj in zdaj »slovenske« umetnosti. V *Deveti Koromandiji* se utopija uresničuje, (pri)dobljena je poslednja beseda, orakelj za domačo uporabo deluje brez napake, lesena paličica končno postane zlata.

Umetniško prefinjenost dosega z igrivim prepletanjem kritike nacionalnosti skoz embleme narodove kulture in tradicije, analizo dnevnopolitičnih fars, s čimer je zapolnjen časnikarski vokabular. Upor in kritiko medijske zdajšnjosti je umetnica prignala do konca, do roba – do poslednje, ultimativne besede, ki bo nadomestila vse druge, zamenjava bo zajezila nasilje besed. Povedna je zmes intelektualnega in praktičnega humorja.

Skupna os *Devete Koromandije* je avtobiografičnost, ki je zastopana konkretno in simbolno. Dela utelešajo umetniško življenje – golo (pre)živetje v eksistencialnem in umetniškem smislu. Tesno so zvezana z njenim življenjem in bivalnim okoljem, kar ni mišljeno kot izpraznjena fraza, ampak dobesedno. Alenka Pirman jih je uresničevala v intimni konkretnosti lastnega prebivališča (umetnica nima ateljeja), kjer se vsakdanost razgalja v vsakemu lastnih »mesenih« stanjih. Umetnine na razstavi *Deveta Koromandija* so skozi to optiko tihe pričevalke aktivne umetniške drž.

Praktičnost postopkov »naredi si sam« izbere avtorica za svoj modus operandi v primerih, ko je ta nujen del posameznega umetniškega dela. Ključna je razpoložljivost obstoječega v »običajnem« stanovanju. Uresničitev del vključuje dolgotrajne postopke izdelave, zavzetost za stvar ter veliko mero vztrajnosti in doslednosti. Pogosto je prisotno monotono ponavljanje istega giba roke, mentalna osredotočenost in telesna zbranost. Delovni postopek ponavljanja gibov rok umetnica postavlja v bližino praks, s katerimi posamezniki »praznijo svoj mentalni prostor« in zapolnjujejo obstoječi čas, tako kot zaporniki z raznolikimi ročnimi dejavnostmi, kot so sestavljanje objektov z vžigalicami, zobotrebcami in drugim lahko dostopnim drobnim materialom.

Četudi ponavljajoče se in enolično, se umetniško delo z vključevanjem omenjenih postopkov umesti na izmuzljivo mesto med (samo)terapevtskosti omenjenih metod in nujnostjo umetniškega principa, ki ni le preračunljivo slepilo za lažjo dostopnost. Gre za kritiko in kreativno preseganje danega stanja, stereotipov in vprašanja, kako preživeti obdobja obupa, stisk, s katerimi se v svoji posameznosti sooča posameznik v konstelaciji družbene realnosti. Tako je umetnica tri leta vztrajno izštevila besede osrednjega članka v slovenskem časniku, izrezovala in izžigala besede v lastne kose pohišstva, iz vžigalic sestavljala posteljici za kovance. Hkrati je omogočila gledalcu (uporabniku), da se sorodno spoprime z materijo – z metodo »izpraznjevanja«. Z vztrajnim gledanjem v praznino zveznega menjavanje praznih diapozitivov (Microsoftov PowerPoint) je gledalcu možno (po)doživeti opisano.

Objekti ne prikrivajo videza vsakdanjosti: stol, fen, čipka, zobotrebcami dejansko vztrajajo na tem, kar so, njihova funkcija ostaja nespremenjena. Hkrati so priročni in namenjeni za vsakdanjo (upo)rabo. A vendarle, kot je značilno za umetnine Alenke Pirman, te le niso le to, kakor jih je morebiti na prvi hip moč opaziti. So vzpodbujevalke in razpiralke domišljije, sežetki dolgotrajnih intelektualnih in fizičnih procesov. Končna izvedba – umetnina, ki stopi v javni dialog, pa je ustvarjena po meri človeka.

Razmerja med konkretnostjo umetniških del in njihovimi pomenskimi polji, ki se igrivo razširjajo od humornih plasti do kritike, je še ena skupna značilnost. Na razstavi je posebej izpostavljena prav zaradi zgotovitve del in njihove umestitve v obstoječe stanje Projektne sobe. Razstava umetnin je tako spremenjena v njihovo raz-iskavo; je poligon raznolikih doživetij in branj. Nasprotje med resnostjo zastavljenih problemov in predmetov raziskav ter izvedbe, bodisi »na lastno roko« ali kot naročilo mojstru, in preprostostjo »naredi sam«, je prav tako pomembna.

Razstava je rezultat umetniškega delovanja, ki ga zanima rob, v katerem navidez vsakdanje stvari z umetniškim posegom učinkujejo kot prožilci drugačnih videnj, branj in rabe. Umetnica z razgaljanjem svojih umetniških pristopov, motivov zanje in končne realizacije v umetnini vzpostavlja aktivno držo do medijske stvarnosti, aktualnih form prepričevanja in posredništva vsebin, umetniškega sistema, identifikacijskih plasti nacionalnosti. Ponuja modele, kako lahko s preprostimi, ampak premišljenimi metodami in delovnimi orodji kritično analiziramo družbo in se s tem aktiviramo kot (samo)kritični prebivalci lokalnega okolja.

Petra Kapš